

APRILIE 2022

JURNALUL COMUNEI MOLDOVENEȘTI

Jurnal periodic al comunei Moldovenești

ISSN 2602-1846, ISSN-L 2602-1846

Cuprins

- Prevederi în domeniul situațiilor de urgență cu privire la incendii
- Arii protejate în comuna noastră
- În atenționarea deținătorilor de mopede, motociclete și ATV-uri
- Evidența populației
- Importanța comunicării cu autoritățile publice locale
- Olăritul din Moldovenești
- Prin cruce, la Înviere

Vasile Militaru: Hristos a înviat!

Hristos a Înviat! Ce vorbă Sfântă!
Îți simți de lacrimi calde ochii uzi
Și-n suflet parcă serafimii-ți cânta
De câte ori creștine o auzi.

Hristos a Înviat in firul ierbii,
A înviat Hristos în Adevăr;
În poienița-n care zburdă cerbii,
În florile de piersec și de măr.
În stupii de albină fără greș,
În vântul care suflă mângâios

În ramura-nflorită de cireș
Dar vai, in suflet ți-nviat Hristos?
Ai cântărit cu mintea ta creștine
Cât bine ai făcut sub cer umblând,
Te simți măcar acum pornit spre bine
Măcar acum te simți mai bun, mai blând?
Simți tu topită-n suflet vecea ură?
Mai vrei pieirea celui plin de Har?
Ți-ai pus zăvor pe bârfitoarea-ti gură?
Iubirea pentru semeni o simți jar?
O, dacă-aceste legi de-a pururi sfinte
În aur măcar azi te-au îmbrăcat
Cu serafimii-n suflet imn fierbinte
Ai drept să cânți: Hristos a Înviat!

ÎN NUMELE CONSILIULUI LOCAL ȘI AL
PRIMĂRIEI COMUNEI MOLDOVENEȘTI VĂ
DORIM UN PAȘTE FERICIT!

Mărginean János
primar

și

Kolozsi Ernő
viceprimar

Prevederi în domeniul situațiilor de urgență cu privire la incendii

În ultimile trei luni pe teritoriul comunei au fost sesizate 32 cazuri de incendii, din care 24 au fost stinse de către echipa voluntară pentru situații de urgență locală, iar pentru 8 a fost necesară intervenția autorităților pentru situații de urgență din Turda. În 31 de cazuri focul a fost cauzat de aprinderea miriștii, vegetației uscate și a resturilor vegetale și nesupravegherea corespunzătoare al arderii focului.

Stejeriș

Primăria comunei Moldovenești vă atrage atenția asupra faptului că arderea miriștii, vegetației uscate și a resturilor vegetale se execută numai după obținerea permisului de lucru cu focul, conform prevederilor Normelor generale de apărare împotriva incendiilor, aprobate prin Ordinul ministrului administrației și internelor nr. 163/2007.

- se obține de la Primăria pe raza căruia doriți să efectuați arderea;

- dacă terenul se află într-o zonă care este declarată Arie naturală protejată, este nevoie de acceptul emis de la Agenția de Protecție a Mediului, pentru demararea unor lucrări cu foc deschis.

Pe timpul arderii resturilor vegetale cetățenii sunt obligați:

- să mențină focul în perimetrul aprobat și asigurat;

- să supravegheze permanent zona în care efectuează arderea resturilor vegetale;

- să asigure dotarea minimă cu mijloace de primă intervenție;

- să anunțe imediat SVSU al localității, primăria și pompierii militari, în situația în care există pericolul extinderii focului în afara perimetrului aprobat.

- stingerea totală a focului înainte de părăsirea locului arderii

- se interzice cu desăvârșire arderea deșeurilor, a vegetației uscate și a miriștilor noaptea sau pe timp de vânt!!!

• Arderea resturilor vegetale, gunoaielor, deșeurilor și a altor materiale combustibile, fără obținerea permisului de lucru cu foc și fără luarea măsurilor pentru împiedicarea propagării focului la vecinătăți, se sancționează contravențional cu amenzi cuprinse între 1000-2500 lei!

• Amenajarea locurilor pentru utilizarea focului deschis în condiții și la distanțe care favorizează propagarea focului la construcții, depozite, culturi agricole, păduri, plantații și alte vecinătăți, se sancționează contravențional cu amenzi cuprinse între 1000-2500 lei.

Plăiești

Incendieri pe arii naturale protejate

Distrușgerea prin ardere a deșeurilor, resturilor menajere și vegetației uscate se efectuează cu respectarea prevederilor art.52, alin.3, lit.b și art.94, alin1, lit.n din Legea nr.265/2006 pentru aprobarea O.U.G. nr.195/2005 privind protecția mediului, care se referă la obligativitatea obținerii acceptului Agenției de Protecția Mediului și informarea în prealabil a SVSU în cazul arderii miriștilor, stufului sau vegetației ierboase, respectiv interzicerea folosirii focului deschis pe teritoriul ariilor naturale protejate.

Farkas Izabella Marika, inspector ISU

Arii protejate în comuna noastră

Rețeaua Natura 2000 este o rețea europeană de arii naturale protejate care cuprinde zone naturale importante la nivel european, care găzduiesc habitate deosebite, cu plante și animale sălbatice de interes comunitar.

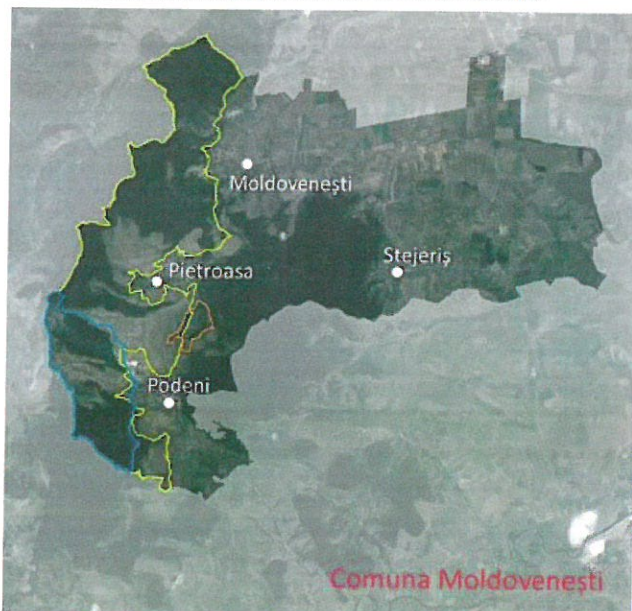
Pe suprafața UAT Moldovenești se suprapun 3 arii naturale protejate:

ROSPA0087 Munții Trascăului - 4077 ha - a fost desemnat pentru conservarea, menținerea și, acolo unde este cazul, readucerea într-o stare de conservare favorabilă a 25 de specii de păsări prevăzute în Formularul Standard Natura 2000. De asemenea, formularul standard mai conține și alte 8

specii de păsări cu migrație regulată.

ROSCI0253 Munții Trascău - 988 ha- a fost desemnat cu scopul de a contribui semnificativ la menținerea sau readucerea la o stare favorabilă a 25 de habitate și a 22 de specii de interes comunitar listate în Formularul Standard Natura 2000 al sitului.

ROSCI0300 Fânețele Pietroasa-Podeni- 105 ha - are scopul de a contribui semnificativ la menținerea sau readucerea la o stare favorabilă a 5 habitate și a 4 specii de interes comunitar listate în Formularul Standard Natura 2000 al sitului.

Scopul ariilor naturale protejate este acela de a îngriji și a conserva unele elemente naturale cu valoare și semnificație ecologică, științifică, peisagistică deosebite, reprezentate de specii de plante sau animale sălbatice rare, endemice ori amenințate cu dispariția, asociații floristice și faunistice, elemente geomorfologice, formațiuni geologice, depozite fosilifere, precum și alte elemente naturale cu valoare de patrimoniu natural prin unicitatea sau raritatea lor.

Vizita ariilor protejate din cadrul UAT Moldovenești este permisă, trebuie însă să se țină cont de faptul că, conform statutului de arie protejată există unele condiții obligatorii, cum ar fi:

- circulația turiștilor se va face doar pe traseele turistice marcate.

- camparea pe teritoriul siturilor Natura 2000 Trascău este permisă pe domeniul public sau pe do-

meniul privat, cu acceptul proprietarului sau administratorului acestuia.

- este interzisă săparea de șanțuri în jurul corțurilor sau utilizarea oricăror materiale de origine vegetală sub corturi.

- este interzisă perturbarea liniștii pe traseele turistice, în locurile de campare sau în alte zone naturale unde s-ar putea deranja alte persoane sau fauna sălbatică.

- pe suprafața extravilană a siturilor Natura 2000 Trascău este interzisă utilizarea focului deschis cu excepția focurilor aprinse la stâne, case de vacanță sau în tabere turistice organizate.

- în locurile de campare avizate este permisă aprinderea unui foc de tabără de dimensiuni reduse, cu respectarea regulilor de prevenire și stingere a incendiilor și nu la mai puțin de 30 de metri de pădure.

- organizarea de competiții, festivaluri sau manifestări de grup de orice fel care presupun accesul pe suprafața siturilor Natura 2000 Trascău se face numai cu avizul Administrației.

- organizarea de manifestări sportive, culturale sau de orice altă natură, care prin specificul lor pot aduce prejudicii obiectivelor de conservare sau vizitatorilor, este interzisă.

- este interzisă abandonarea deșeurilor de orice fel, exceptând locațiile special destinate și semnalate ca atare.

- este interzisă degradarea oricăror exemplare ale unor specii de plante și animale de interes conservativ prezente pe suprafața siturilor Natura 2000 Trascău, sau a oricăror exemplare ale unor specii de plante și animale, a rocilor, speleotemelor, fosilelor și a oricăror altor eșantioane de origine naturală de pe suprafața rezervațiilor naturale de interes național aflate pe teritoriul siturilor Natura 2000 Trascău.

- este interzisă deteriorarea, ruperea, scrijelirea, vopsirea ori vandalizarea prin alte mijloace, a valorilor naturale și turistice.

- accesul cu mijloace de transport motorizate, în afara drumurilor publice, este permis, cu justificare, doar personalului Administratorului ariei protejate aflat în patrulare, echipelor Salvamont, echipelor Inspectoratului pentru Situații de Urgență, Poliției, Jandarmeriei Române, Administrației Naționale „Apele Române”, Gărzii Naționale de Mediu și Agențiilor de Protecție a Mediului aflate în timpul intervențiilor.

Excepție de la această regulă fac deținătorii de locuințe și utilajele agricole. Excepția se aplică numai pe traseul normal, adică pe porțiunea dintre

drumul public cel mai apropiat și locul de destinație.

- utilizarea vehiculelor motorizate - ATV-uri, motociclete, motorete, autovehicule offroad, în scop de agrement în afara drumurilor publice, este strict interzisă.

- accesul publicului în peșterile de pe suprafața siturilor Natura 2000 Trascău în perioada 15 octombrie - 15 aprilie și 15 mai - 15 august, este interzis. Excepție fac solicitările venite din partea unor entități cu profil de cercetare sau speologic, și numai cu avizul Comisiei Patrimoniului Speologic și cu avizul Administratorului ariei protejate.

- zborul cu parapanta sau deltaplanul nemotorizate se va realiza în așa fel încât să nu aducă prejudicii speciilor de păsări care cuibăresc în zonele stâncoase de pe suprafața siturilor Natura 2000 Trascău, în perioada 15 februarie - 15 iulie.

Pe suprafața ariilor naturale protejate, sau din vecinătatea acestora se recomandă desfășurarea unor activități turistice, prietenoase cu natura, bazate pe mișcare, sport și educație, cum ar fi: drumețiile, cicloturismul, călăria, fotografierea elementelor naturale și tradiționale, zborul cu parapanta, tabere educative pentru copii etc.

În atenția proprietarilor și deținărilor de moped, motociclete și ATV-uri

Având în vedere dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului 34 din 2013 privind organizarea, administrarea și exploatarea pajiștilor permanente și pentru completarea Legii fondului funciar nr. 18/1991:

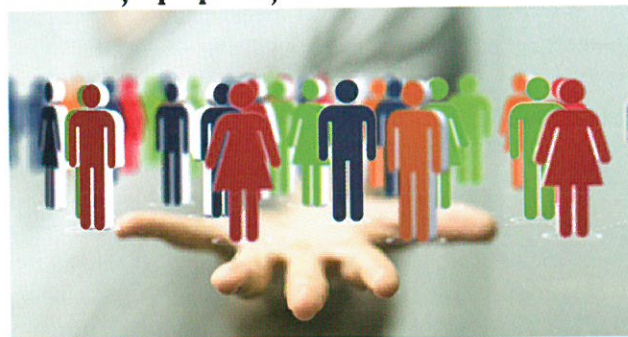
Articolul 14(1) Constituie contravenții următoarele fapte: (...)

d) Circulația pe pajiști cu orice alte mijloace de transport, inclusiv atelaje, altele decât cele folosite pentru activități agricole de către cel care utilizează pajiștea, cu excepția circulației cu orice mijloace de transport în situații de urgență generate de calamități, accidente de orice natură, precum și cu autovehicule, motociclete și ATV-uri sau moped în vederea organizării de activități sportive, de recreere și turism, cu acordul deținătorului sau al utilizatorului în condițiile legii; (...)

(2) Contravențiile prevăzute la alin. (1) se sancționează după cum urmează:

b) cu amendă de la 500 lei la 1.000 lei pentru persoana fizică, respectiv cu amendă de la 4.000 lei la 8.000 lei pentru persoana juridică, faptele prevăzute la lit. (...) d); (...)

Evidența populației

În anul 2021 în comuna noastră au fost eliberate următoarele acte de stare civilă:

Nașteri: conform datelor raportate de către Direcția Județeană de Statistică, anul trecut s-au născut 17 copii.

Căsătorii: au fost oficiate 11 căsătorii.

Decese: în total s-au înregistrat 83 de decese.

Fodor Melinda-secretar

Importanța comunicării cu autoritățile publice locale

În calitate de cetățeni ai acestei țări, în care există o Constituție careia i se supun toate actele normative, este deosebit de important să cunoaștem ce drepturi și obligații derivă din această calitate. Vă invităm să lecturați prevederile Constituției României disponibilă pe pagina de internet a primăriei comunei Moldovenești.

Rațiunea pentru care există legi scrise este de a crea stabilitate și previzibilitate într-un stat. Statul, prin reprezentanții săi este împuternicit să ocrotească valorile sociale fundamentale și pe cetățenii săi.

Dreptul de proprietate este și el un drept fundamental ocrotit de Constituție. Art. 135 alin.1 din Constituție dispune că în România, proprietatea privată reprezintă forma dominantă de proprietate. Potrivit dispozițiilor art. 44 alin.1 din legea fundamentală a țării, dreptul de proprietate privată și creanțele asupra statului sunt garantate. Dreptul de proprietate, este strâns legat de noțiunea de patrimoniu. Potrivit dispozițiilor Codului Civil, orice persoană fizică sau juridică este titulară a unui patrimoniu, ce include toate drepturile și datoritiile ce pot fi evaluate în bani și aparțin acesteia. Aceste drepturi se pot reflecta asupra bunurilor, care pot fi mobile sau imobile.

Având în vedere contextul actual, și anume a demarării programului de cadastrare la nivel națio-

nal, am ales să punem accent pe noțiunea și regimul juridic al bunurilor imobile, precum și asupra mijloacelor juridice prin care acest drept poate fi valorificat și respectat de terți.

Bunurile imobile, așa cum sunt ele definite de Codul Civil, sunt terenurile, izvoarele și cursurile de apă, plantațiile prinse în rădăcini, construcțiile și orice alte lucrări fixate în pământ cu caracter permanent, platformele și alte instalații de exploatare a resurselor submarine situate pe platoul continental, precum și tot ceea ce, în mod natural sau artificial, este încorporat în acestea cu caracter permanent. Dreptul de proprietate asupra imobilelor se poate dobândi în condițiile legii, prin convenție, moștenire legală sau testamentară, accesiu, uzucapiune, ca efect al posesiei de bună-credință în cazul bunurilor mobile și al fructelor, prin ocupațiune, tradițiune și prin hotărâre judecătorească, atunci când este ea însăși translativă de proprietate prin ea însăși. Alin. 4 al art. 557 din Codul civil cu excepția cazurilor anume prevăzute de lege, în cazul bunurilor imobile dreptul de proprietate se dobândește prin înscriere în cartea funciară, cu respectarea dispozițiilor prevăzute la art. 888. Înscrierea în cartea funciară se efectuează în baza înscrisului autentic notarial, a hotărârii judecătorești rămase definitivă, a certificatului de moștenitor sau în baza unui alt act emis de autoritățile administrative, în cazul în care legea prevede aceasta.

Așadar, rezumând cele expuse mai sus, este important de reținut faptul că, fiecare cetățean trebuie să aducă la cunoștința autorităților locale competente, în raza căruia își are domiciliul, orice schimbare apărută în circuitul civil și constată în vreuna dintre modalitățile enumerate deja mai sus (drept-lege, hotărâre judecătorească, înscris autentic, convenție, etc.), Pentru a putea fi ocrotit de lege este imperios necesar să existe o bună comunicare între cetățean și autoritățile publice la nivel local. Codul fiscal dispune cu privire la obligativitatea declarării imobilelor achiziționate în termen de 30 de zile de la data încheierii contractului. Potrivit dispozițiilor art. 466 alin.2 al Codului Fiscal *în cazul dobândirii unui teren în cursul anului, proprietarul acestuia are obligația să depună o nouă declarație de impunere la organul fiscal local în a cărui rază teritorială de competență se află terenul, în termen de 30 de zile de la data dobândirii, și datorează impozit pe teren începând cu data de 1 ianuarie a anului următor.*

Rățiunea acestui demers, este nu doar acela de a culege impozite și taxe, ci și acela de a cunoaște identitatea proprietarilor, respectiv a posesorilor

imobilelor, dar și a dinamicii în circuitul civil. Trebuie precizat faptul că însuși statul, prin autoritățile sale competente are interesul de a cunoaște situația circulației imobilelor și pentru faptul că indicele tranzacțiilor imobiliare în sens larg reflectă forța și dinamismul unei adevărate economii de tip concurențial (ref.bibl.pag.496 Drept civil. Drepturi reale principale- Corneliu Bârsan, Ed. Hamangiu, București, 2020).

Un punct de plecare spre acest deziderat de transparență și stabilitate în circuitul civil este posibil prin realizarea lucrărilor cadastrale la nivel național. Salutăm demersurile inițiate de Guvernul României, care prin **Programul național de cadastru și carte funciară 2015-2023** și-a propus cadastrarea tuturor imobilelor situate atât în intravilanul cât și în extravilanul localităților. Comuna Moldovenești se află în acest moment în mijlocul acestor lucrări ample, și este de ordinul evidenței faptul că acest program național este singura posibilitate de a aduce și mai multă coerență în evidențele noastre. Multe litigii civile, precum și numeroase proceduri administrative interne, în care Comisia locală de fond funciar Moldovenești este competentă și implicată, își vor găsi rezolvarea în urma finalizării lucrărilor de cadastrare. Profităm de această ocazie pentru a încuraja locuitorii comunei Moldovenești să coopereze cu personalul delegat al Oficiului de cadastru și publicitate imobiliară și să pună la dispoziția acestora toate documentele solicitate și deținute. Este important de înțeles faptul că acest demers de actualizare a informațiilor este în beneficiul tuturor, în condițiile în care costul acestor lucrări este suportat în întregime de către stat.

Sperăm că aceste informații au fost utile și suficiente de convingătoare să determine locuitorii comunei Moldovenești să declare toate schimbările apărute în statutul juridic al imobilelor deținute, oricât de ne semnificative ar părea acestea. Declararea acestor informații este deosebit de utilă atât instituției noastre, cât și cetățenilor. Trebuie precizat faptul că pentru a putea implementa politicile publice atât de necesare îmbunătățirii calității vieții la nivel local sunt necesare informații relevante și care să corespundă realității faptice. Mai mult decât atât, pentru a putea răspunde cu celeritate petițiilor și diferitelor cereri al locuitorilor comunei, în calitate de autoritate publică este important să avem o bază de date bine instrumentată. Sistematizarea acestor informații este esențială pentru înțelegerea problemelor cu care comunitatea se confruntă, creând în același timp și condiția premisă esențială pentru găsirea unor remedii cât mai eficiente.

Răspunsul pe scurt, deci, la întrebarea de mai sus este: declararea tuturor schimbărilor survenite la nivelul imobilelor avute în proprietate este necesară pentru:

- a avea o evidență clară a proprietarilor și posesorilor actuali ai imobilelor;
- a putea garanta și ocroti dreptul de proprietate al titularilor;
- a face opozabil dreptul de proprietate față de terți;
- a facilita implementarea politicilor publice locale ce vizează îmbunătățirea calității la nivel local.

Încheiem prezenta expunere prin a încuraja toți locuitorii comunei să consulte informațiile publice disponibile pe www.primariamoldovenesti.ro. Mai mult decât atât, suntem ferm convingeți că pentru a putea contribui la îmbunătățirea calității vieții la nivel local, este nevoie de implicarea fiecărui locuitor al acestei comune. Ajutați-ne deci, cu informații relevante și corecte, ca să vă putem fi utili la rândul nostru! -Bakk Liza Annamaria, consilier juridic

Pethő Hunor: Olăritul din Moldovenești

*„Vasele se zornăie pe ici și colo
Flăcăi olari pe aici locuiesc,
Se clatină roata în timp ce se făurește cana
Mă doare inima, când mândra mea de altul este
sărutată.”*

Apariția olăritului tradițional din Transilvania se situează la sfârșitul evului mediu, printre regiunile și centrele semnificative de olărit se regăsește: Turda, Iara, Zalău, Dej, Secuimea, Vadu Crișului, Țara Bârsei. Pe lângă acestea, au existat și alte centre mai mici, ca de exemplu cea din Vințu de Jos, care este menționat de Jakó Zsigmond în felul următor: „Apicele olăritului transilvănean este reprezentat de vasele habane, despre utilizarea cărora prima mențiune datează din 1651 când este menționat »o cană albastră, făcătura de Vințu«”¹

Despre apariția olăritului din Moldovenești nu cunoaștem o dată exactă, dar în însemnările de matricole parohiale de stare civilă din localitatea învecinată Vălenii de Arieș regăsim chiar și trei referințe la acest meșteșug: 1869, 1872 și din 1884.² Cel din

urmă provenind din familia Kis, primele două fiind corelate cu membri ai familiei Farkas. Despre olării din Moldovenești a scris Jankó János în 1893, el menționează 24 de familii care se ocupau de acest meșteșug și care provin din localitatea învecinată Iara și își vând marfa pe ascuns în orașul Turda.³ Moldovenești din punct de vedere al localizării geografice, se regăsește la mijlocul distanței dintre Iara și Turda, prin urmare din rațiuni de conveniență olari din Iara s-au mutat aici. Despre olăritul din Iara și Turda au rămas ca mărturie numeroase informații și creații de olărit. De pildă, în Iara primele mărturii despre existența olăritului datează din anul 1515 și respectiv anul 1598.⁴ În Turda din anul 1676.⁵ În cele din urmă putem afirma, că apariția olăritului în Moldovenești se datorează localizării geografice favorabile, totodată un rol semnificativ l-ar fi putut avea solul argilos prezent în zonă, care era indispensabil meșteșugului.

În trecutul recent, scriitorul și sculptorul Suba László în lucrarea sa intitulată *Olăritul din Turda și din împrejurimile sale* a scris și despre olăritul din Moldovenești. Olarii din localitate cel mai des confecționau obiecte pentru uz local, mai rar confecționau și obiecte ornamentale sau cahle.⁶ În capturile lui Téglás István din 1909 surprind câteva exemplare de cahle presate cu diferite ornamente, urcior, obiecte ornamentale. Aspectele vaselor în marea majoritate a cazurilor corespund cu exemplarele confecționate în centre mari de olărit din regiune. În ceea ce privește prelucrarea materiei de bază, acesta se întâmpla prin metoda prezentată adineauri, cu excepția a câtorva mici diferențe, ca de exemplu, în Moldovenești lutul nu era pus în lăzi ci era curățat și uscat pe suprafața bucăților de scândura.⁷ Meșteri olari nu aveau acces la învățământ formal, tradiția meșteșugului era lăsată moștenire în rândul familiei, aspect la care stă mărturie și familia Farkas amintită adineauri. Câteodată vasele erau și glazurate cu roșu și presupunem că se utiliza și culoarea verde. Decorarea vaselor, obiectelor nu se întâmpla mereu, iar dacă erau decorate, acestea nu erau amănunțite, elaborate în detaliu pentru că obiectele confecționate serveau uzul cotidian. Ne întâlnim mai rar cu instanțe când vasele erau transportate cu carul

1957, p. 372.

3 Matricola Parohială Unitariană de Stare Civilă, Matricola deceselor

4 Jankó J. 1893. p. 105

5 Csupor István - Csuporné Angyal Zsuzsa: Fazekas könyv, Editura Planétás 1998.

6 Suba László: Torda és környéke fazekassága, Cluj-Napoca, 2005, p. 9.

7 Vezi poza din anexa Nr. 1

învelite cu paie pentru a fi vândute în piețele din localitățile lăturalnice. Vânzarea nu se făcea mereu pe bani, avem exemple și de troc, schimburi cu cereale. Olăritul din Moldovenești o dată cu răspândirea vaselor din metal a început să decadă până la dispariția completă. Nu mai exista cerere pe piață pentru vase din lut, iar meșteri din Moldovenești nu au păstrat tradiția prin confecționarea obiectelor de decor cum au făcut de exemplu meșteri din Turda, unde meșteșugul olăritului a cunoscut o viață mai longevivă prin confecționarea și valorificarea pe piață a obiectelor care aveau mai cu seamă o valoare decorativă. În cercetările sale Suba László menționează că olăritul și-a cunoscut apusul prin mijlocul secolului 20.

În cele din urmă îmi propun să prezint meșteșugul unei epoci apuse, cariera unui olar prin ochii unei doamne născute într-o familie de olari:

„S-a născut în 1928. Apartenența religioasă: Unitariană, Data înregistrării: anul 2002, luna noiembrie

Î. Povestiți-mi despre tatăl vostru!

R. *Tatăl meu, pe nume Fodor Máté, a fost olar. A murit în anul 1969. Din prima lui căsătorie au rămas 3 copii, și mama mea avea trei copii și a mai avut și pe urmă. Deci am fost opt frați în total.*

Î. Vă amintiți ce lucru făcea tatăl vostru?

R. *Aducea lutul de pe dealul Piricske, îl așeza pe scânduri sub streșină. Îl înmuia cu apă, îl frământa cu mâna și cu degetele scotea fiecare pietricică. În casă, unde locuiam, într-un colț era roata. Făcea el forme pentru colac, vas pentru flori, vas pentru păstrarea mărarului, oală, oală cu trei picioare, strecurător de magiun pe care o perfora cu ajutorul fusului, strecurător de roșii, cu găuri mărunte perforat cu ajutorul acelui de tricotaj, pahar, cană, urciur. Oala era uscată în casă și în curte. Tata nu aplica glazură pe vase, doar Világi János. Le lăsa în roșu, eventual le ornamenta cu motive scrijelite.*

Î. În ce fel de sobă erau arse?

R. *Vatra era construit din piatră, cărămidă și noroi. Acesta era îngrădit cu nuiele de alun împletit care era întărit cu vâlătuc și acoperit. La ardere, folosea trei tipuri de lemn: coceanul care innegrea, lemnul scurt care înroșea și lemnul uscat, subțire care inflăcăra. Când puneam la inflăcărat, ardea atât de tare încât deasupra se vedea cum iese flacăra. Cea neagră mai mult usca vasul, ardea o zi și o noapte. Cât timp făcea asta nu se urnea de lângă vatră, stătea acolo pe bancă și dormea.*

Î. Cum avea loc vânzarea?

R. *Tata avea doi bivoli și căruță. Înălța căruța cu ajutorul nuielelor împletite. Oalele erau toate puse*

în fân, puneam unul în celălalt, și tot așa sus pe rând. Duceau oalele în satele române. Podeni, Vălișoara, Cicău, Ciuguzel, Dumbrava, Mirăslău, Măhăceni, și înapoi tot pe acolo. Pleca pentru trei, patru zile. Am fost și eu cu el când eram copilă. În Tureni mergea mereu în săptămâna mare, ducea multe forme de cozonac. Pentru români vase, oale, pahare, câni. Ducea vase chiar și în Turda și lara cu căruța. Când mergeam în sate expuneam obiectele în fața magazinului din localitate. Apoi au fost persoane care puneam să umple oala de două ori cu cucuruz, a fost cine a dat grâu, a fost cine a dat slănină, a fost și care a dat ouă. Iar apoi când vindea în două, trei sate, venea acasă. Când eram mici, tata ne ținea din olărit. Aducea cereale. Ținea porc și vacă. Tata pe lângă olărit, trăia și din munca cu bivoli, cu ajutorul cărora aducea lemne.

Î. Aveau și pământuri?

R. *Era și pământ, dar tata le-a vândut, pentru că mama se îmbolnăvise. Când am împlinit vârsta de zece ani, și eu și fratele meu deja slujeam. Tata îmbătrânea, și treptat a rămas deoparte olăritul.”*

Téglás István,
Moldovenești, 1909., colecție particulară

Prin cruce la Înviere

Hristos a înviat!

Urmând “teologia Crucii”, putem spune că prin fiecare Sfântă Cruce pe care ne-o facem, ne înviem sufletele întru Hristos. Pentru că aceasta, Crucea, are în ea forța biruirii păcatului și a morții, forța învierii, a speranței și a vieții.

Sfânta Cruce adună în ea deopotrivă viața și moartea pentru că, prin cruce, moartea e biruită întru viața cea fără de sfârșit, iar la Sfânta Înviere se ajunge doar prin Cruce.

Primind moartea, Mântuitorul a învins moartea. Zilnic, la fiecare rugăciune, la fiecare greutate,

la fiecare bucurie înviem prin semnul Sfintei Cruci, care ne însoțește viața de creștin... și astfel, zilnic, prin semnul crucii, spunem: Hristos a înviat din morți!

Prin fiecare sfântă cruce, prin fiecare troiță aflată la răscruce de drumuri, la intrare în satele noastre, noi cinstim Sfânta Înviere.

Făcându-și semnul crucii, creștinul mărturisește Învierea Mântuitorului nostru, dar și nădejdea învierii noastre. De asemenea, creștinul conștientizează clipă de clipă dragostea Fiului lui Dumnezeu care, din iubire pentru OM, a primit crucea și a înviat din morți cu moartea pe moarte călcând.

Mântuitorul a călcat așadar moartea, așa cum spune cântarea de la Paști, cu moartea sa, spre învierea neamului omenesc.

De aceea Sfânta Cruce este atât de puternică, pentru că puterea lui Dumnezeu se află în Sfânta Cruce.

Plină de puterea Trupului răstignit al lui Hristos pe crucea de pe Golgota, aceasta revarsă peste noi, creștinii, duh sfânt, binecuvântare, sfințenie.

Prima sfințire a sfintei cruci a făcut-o Mântuitorul prin sângele cel sfânt vărsat pe aceasta.

În imaginea sfintei cruci se află toată istoria izbăvirii și patimile Mântuitorului.

Cinstirea Lemnului Crucii e un dar dat de Dumnezeu, precum se arată în una din cântările slujbei Sfintei Cruci: „Mare ești, Doamne, și mult milostiv! Căci ne-ai dat să ne închinăm acum făcătoarei de viață Crucii Tale, pe care s-au pironit mâinile și picioarele Tale, pe care s-a vărsat sângele din preacurată coasta Ta, izvorându-ne nouă viață”.

Sfințirea Crucii prin jertfa supremă a avut drept urmare un fapt firesc: crucea lui Iisus a devenit unică, simbol al dăruirii și închinării oamenilor în fața Sfintei Treimi, Crucea a devenit elementul central al lucrării Mântuitorului și deci, al Bisericii care îl are pe El lucrător în Ea, Crucea devenind simbolul credinței creștine.

Crucea devine astfel polul lumii, așa cum spune Chiril al Ierusalimului: „Dumnezeu Și-a desfăcut mâinile pe cruce, spre a îmbrățișa marginile Lumii întregi, și de aceea muntele Golgota este creștetul lumii”.

In hoc signo vinces! - ***Sub acest semn vei învinge!*** – Sub semnul Sfintei Cruci vom învinge, vom răzbate și ne vom mântui.

Potrivit unei credințe străvechi, adevăratul lemn al crucii lui Hristos învie morții. Această calitate a lui s-ar datora faptului că această cruce este făcută din lemnul pomului vieții, sădit în Rai iar apoi, este sfințit cu sângele lui Hristos.

Învierea lui Iisus Hristos, Învierea Domnului, este fundamentul doctrinar și ritual pentru credința creștină și este practic temelia bisericii pe care o cunoaștem astăzi. Acest eveniment este relatat de scrierile vremii și de apostolii lui Hristos.

Învierea lui Iisus Hristos – Paștele – este cea mai mare sărbătoare a mai multor biserici: Biserica Ortodoxă, Biserica Romano-Catolică, Biserica Greco-Catolică sau Biserica Reformată.

Este sărbătorită în prima duminică de după prima lună plină de după echinocliul de primăvară și diferă de la un cult la altul, datorită calendarului adoptat de o Biserică sau alta: calendarul gregorian sau calendarul iulian

Retrăirea de către fiecare creștin, a acestui fapt al Învierii Domnului, a acestei realități, explică durata creștinătății, pentru că de acum mai bine de două mii de ani, fiecare generație învie an de an odată cu sărbătoarea Sfintelor Paști, odată cu Învierea lui Hristos.

Înviem, ne înviem sufletele cu credința adusă de Sfânta Cruce în fiecare clipă, în fiecare zi, în fiecare an într-o bucurie și pace veșnică.

Lumina Sfântă a Învierii vine cu bucurie: Psalmul 117, 24 „aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim întru ea” arată importanța pe care o va avea Ziua Învierii (duminica).

Bucuria Învierii Mântuitorului este bucuria mântuirii noastre, bucuria iubirii Mântuitorului pentru noi, oamenii, a luminării sufletelor noastre cu lumina învierii.

Să ne bucurăm, să ne luminăm și să luminăm, să înviem în credință, pentru că așa cum spunea teologul Paul Evdokimov: atunci când „Dumnezeu coboară în suflet, sufletul urcă la Dumnezeu” .

Preot paroh, Gabriel Cosma

